

Pripomienky k návrhu ekonomických nástrojov pre nakladanie s BRKO

súhrn

1. Príprava osobitnej legislatívy zahŕňajúcej nasledovné povinné aktivity:

- stanovenie základných podmienok povinného separovaného zberu zložiek komunálnych odpadov v obci,
- povinnosť separovať BRKO zákonom
- povinnosť zaviesť komplexný systém nakladania s BRKO vrátane presnej evidencie a hlásení, ktoré je potrebné konkretizovať
- kontrola, ukladanie opatrení a sankcie
- posudzovanie efektívnosť zavedenia separovaného zberu zložiek komunálnych odpadov vrátane BRKO v kontexte s procesmi ich zhodnocovania (t.j. s kapacitou zariadení na zhodnocovanie odpadov, pretože nestačí posudzovať efektívnosť napr. iba separovaného zberu zložiek komunálnych odpadov,
- odpočet obce o hospodárení s finančnými prostriedkami získanými podľa zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady a podľa zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov so špecifikáciou položiek z oblasti odpadového hospodárstva ako aj so špecifikáciou podávania hlásení,
- účelové použitie príjmov obcí z poplatkov za uloženie odpadu na skládku odpadov, vo väzbe na § 4 ods. 5 zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov, na podporu správneho nakladania s BRKO,
- vysvetlenie zákonných povinností podľa § 18 ods. 3 písm. m) a podľa § 39 ods. 14 zákona o odpadoch v spojitosti s Katalógom odpadov vo väzbe na

tzv. zelený odpad

20 02 01 biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad parkov a cintorínov

tzv. kuchynský odpad

20 01 08 biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad

20 01 25 jedlé oleje a tuky

20 01 26 oleje a tuky iné ako uvedené v 20 01 25

iné biologicky rozložiteľné komunálne odpady

20 01 01 papier a lepenka

20 01 11 textilie

20 01 37 drevo obsahujúce nebezpečné látky

20 01 38 drevo iné ako uvedené v 20 01 37

20 03 02 odpad z trhovísk

20 03 04 kal zo septikov

- zosúladienie ustanovení § 18 ods. 3 písm. m) a § 39 ods. 14 zákona o odpadoch s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) vyhlášky MŽP SR č. 283/2001 Z.z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení vyhlášky MŽP SR č. 509/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 128/2004 Z.z., podľa ktorého záväzná časť programu odpadového hospodárstva (POH) kraja a okresu má obsahovať opatrenia na znižovanie množstva biologicky rozložiteľných odpadov ukladaných na skládky odpadov, vyjadreného v jednotkách hmotnosti vo východiskovom a cieľovom roku s cieľom dosiahnuť znižovanie ukladania týchto odpadov na skládky odpadov, vo väzbe na ustanovenie článku 5 Smernice EÚ 1999/31/ES o skládkach odpadov, v ktorom ide o BRKO.

1. Definovanie základných pojmov:

- separovaný zber odpadov a separovaný zber zložiek komunálnych odpadov,
- vytriedovanie zložiek komunálnych odpadov
- separovaná zložka komunálnych odpadov vo väzbe na už zavedený pojem komodita v zákone o odpadoch ako aj vo väzbe na technicko-prevádzkové podmienky priemyselného zhodnocovania a spracovania odpadov a Colný sadzobník
- BRKO vo väzbe na Katalóg odpadov
- zmesový komunálny odpad a zvyškový komunálny odpad
- kompostovanie domové, komunitné, faremné

3. Finančné záležitosti:

- Vykonať finančnú analýzu uplatňovania daní v oblasti životného prostredia v SR.
- Spresniť definície poplatkov, daní, odvodov a sadzieb a ich toky
- Vysvetliť pojmy ako sú dane a poplatky, vytvoriť jednotnú definíciu jednotlivých poplatkov, jasne popísať, čo je poplatok, čo sú dane a koho sú príjmom, urobiť analýzu skutkového stavu a pripraviť návrh pre ďalšie obdobie,
- Preveriť využívanie daní v oblasti životného prostredia a určenie výšky poplatkov
- Prerozdeliť výnos z poplatkov za ukladanie odpadov na skládky odpadov podľa zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov cez VUC v spojitosti s ich prepojením na podporné fondy EÚ
- Presmerovať systém kumulácie finančných prostriedkov z uložených pokút, tak aby zostávali v príslušnom obvodnom úrade.
- Rozpracovať možnosť finančnej stimulácie intenzity separovaného zberu zložiek KO politikou organizácií poverených obcou na nakladanie s KO
- Presun príjemcu osobitného poplatku (podľa zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov) z obcí na iný „kumulačný zdroj“ by mohlo byť efektívnym riešením, ak sa z týchto prostriedkov podporí program rozvoja nakladania s BRKO.
- Je potrebné zvážiť, či sa v prípade zavedenia „dane“ za zneškodňovanie nadlimitného množstva zmesového komunálneho odpadu ponechá aj osobitný poplatok (podľa zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov).

- Je potrebné zvážiť zavedenie „dane“ za zneškodňovanie nadlimitného množstva zmesového komunálneho odpadu vo väzbe na zákon č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov po roku 2008, nakoľko do r.2008 tieto osobitné poplatky rastú progresívne a po roku ide zatiaľ o stagnáciu, čo by mohlo byť vhodným časovým obdobím na zavedenie „dane“ za zneškodňovanie nadlimitného množstva zmesového komunálneho odpadu a zrušenie osobitného poplatku (podľa zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov)
- Navrhnuť nasledovné sadzby poplatkov za ukladanie odpadov na skládky odpadov pre rok 2009:

• KO netriedené	3.500,- SK
• Vytriedená 1 zložka	2.800,-SK
• Vytriedené 2 zložky	2.200,-SK
• Vytriedené 3 zložky	1.500,-SK
• Vytriedené 4 zložky	900,-SK
• Vytriedených 5 zložiek	300,-SK
- V rámci prerozdelenia finančných prostriedkov získaných cez VÚC poskytovať dotácie za vyseparované BRKO a za vyprodukované množstvo kompostu, na podporu domového kompostovania a komunitného kompostovania
- Stanovenie limitného maximálneho množstva „zmesového komunálneho odpadu“, ktoré by bolo možné ukladať na skládku odpadov a zavedenie odvodov za každú tonu „zmesového komunálneho odpadu“, o ktorú sa tento limit prekročí, čo by umožnilo nastavenie systému nakladania s komunálnymi odpadmi tak, aby separovanie zložiek komunálnych odpadov bolo pre obce finančne atraktívne
- Zavedenie zníženia paušálnej sadzby miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady KO a DSO (MP za KO a DSO) pre FO a PO, ktoré sa zapoja do domového kompostovania, čo by postupne motivovalo viaceré FO a PO v obci a tak by sa mohol dosiahnuť požadovaný efekt pre obec, ktorým je zníženie frekvencie zberu „zmesového komunálneho odpadu“ a zníženie nákladov na jeho odvoz a zneškodnenie uložením na skládke odpadov
- Umožniť finančné zvýhodnenie „zhodnotiteľov“ vyseparovaných zložiek KO
- Zvýšenie MP za (zmesový) KO a DSO bez separovania povinných 5 zložiek komunálnych odpadov od 1.1.2010
- Finančné zvýhodnenie tých subjektov, ktoré viac využívajú zberné nádoby na separované zložky komunálnych odpadov ako zberné nádoby na „zmesový komunálny odpad“
- Zasiachnutie do poplatkov za uloženie odpadov na skládky odpadov a ich zmena tak, aby podporovali rozšírenie separovaného zberu zložiek komunálnych odpadov a zavedenie pridelenia povolených množstiev, ktoré bude môcť obec ročne skládkovať

- Možnosť zvyhodňovania obyvateľov, ktorí sa zapoja do separovaného zberu zložiek komunálnych odpadov, cestou nenavyšovania MP za KO a DSO
- Zavedenie poplatkov do Environmentálneho fondu z iných zdrojov obce ako z MP za KO a DSO (obdobne ako sa platia poplatky za znečisťovanie ovzdušia)
- Zavedenie ekologickej dane za ukladanie neseparovaných komunálnych odpadov na skládky odpadov
- Systém separovaného zberu BRKO aspoň na začiatku významnejšie finančne podporiť (obdobne ako Recyklačný fond)
- Diferencovať MP za KO a DSO vo väzbe na systém zberu zložiek KO
- Zákomom stanoviť maximálne hodnoty MP za KO a DSO a zvýšenie sadzby za odvoz odpadu zo záhrad, čím by sa zvýšilo zapojenie sa obyvateľov do domového kompostovania
- Obce zaviedli neúmerne vysoké MP za KO a DSO, takže stanovenie výšky MP za KO a DSO by mali robiť špeciálni odborníci,
- Zaviesť zákonnú povinnosť vykonávať kontrolu využívania finančných prostriedkov z MP za KO a DSO
- Odstrániť nedostatok informácií o využívaní finančných prostriedkov z MP za KO a DSO
- Umožniť, aby obchodná politika organizácií poverených obcou na nakladanie s komunálnymi odpadmi umožňovala motivačné platby vo väzbe na vyseparované zložky komunálnych odpadov
- Kontrolovať ako obce plnia povinnosť separovať zložky KO a finančnú disciplínu,
- Ekonomické stimulačné nástroje pre Slovensko by mali vychádzať z európskych skúseností avšak s aplikáciou na podmienky a možnosti rozvoja slovenského odpadového hospodárstva

4. Nakladanie s BRKO

- Vytvoriť sieť zberových miest pre odpad zo záhrad so službami
- Zvážiť možnosť separovaného zberu iba odpadu zo záhrad s vylúčením kuchynského odpadu s predpokladom získania kvalitného kompostu, ktorý by mal uplatnenie na trhu
- Upozorniť na možnosť finančnej neudržateľnosti obecných zberných stredísk v dôsledku finančnej náročnosti ich prevádzkovania
- Upozorniť na možnosť vzniku čiernych skládok v dôsledku nedodržiavania zásad prevádzkovania obecných zberných stredísk

5. Koncepcie

- Pri príprave koncepcných dokumentov je potrebné vychádzať z konkrétnych regionálnych štatistík
- Pri kalkuláciách je potrebné vychádzať zo štatistických údajov priemerného počtu obyvateľov na jednu domácnosť
- Zapracovať problematiku nakladania s BRKO do POH SR na ďalšie obdobie
- Pre návrh na obchodovanie s povoleniami na zmesový KO je potrebné pripraviť legislatívu zahrňujúcu aj kontrolu a sankcie a koncepciu
- Stanovenie limitnej hodnoty množstva „zmesového komunálneho odpadu“, ktoré bude možné uložiť na skládku odpadov je potrebné urobiť so zohľadnením rastu životnej úrovne, s ktorým raste aj množstvo vznikajúcich komunálnych odpadov.
- Vyššia diferenciacia zákonného poplatku za uloženie „zmesového komunálneho odpadu“ na skládku odpadov podľa počtu vyseparovaných zložiek komunálnych odpadov by pomohla v motivácii obce pre zavedenie separovaného zberu zložiek komunálnych odpadov
- Zariadenia na zhodnocovanie BRKO budovať na základe kvalitne vypracovaného projektu a dotácií poskytnutých z podporných fondov EÚ.
- Spojiť sadzbu MP za KO a DSO v prípade využívania množstvového zberu podľa § 39 ods. 10 zákona o odpadoch s ekonomickou motiváciou pre obyvateľstvo zapájajúce sa do domového kompostovania (množstvový zber je zber KO a DSO, pri ktorom ich pôvodca platí poplatok ustanovený podľa zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vo výške, ktorá je priamo úmerná množstvu týchto odpadov vyprodukovaných pôvodcom za daný čas)
- Povinnosť ustanovenú v § 4 ods. 5 zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov, aby sa príjmy obcí z týchto poplatkov používali výhradne na „účely odpadového hospodárstva“ treba rozšpecifikovať so zameraním na podporu správneho nakladania s BRKO.
- Možnosť zakotvenú v § 22 ods. 13 zákona o odpadoch v spojitosti s § 22 ods. 8 a 9 tohto zákona o tom, že po dokončení určeného monitorovania skládky odpadov je možné voľné nakladanie s nevyčerpanou časťou účelovej finančnej rezervy, zamerať na podporu správneho nakladania s BRKO.
- Dôsledne spracovať rozvoj infraštruktúry OH pre VÚC v spojitosti s využívaním podporných fondov EÚ
- Pred zavedením stimulačných nástrojov na zlepšenie nakladania s BRKO pripraviť kvalitné právne predpisy vrátane zabezpečenia dôslednej kontroly ich plnenia

6. Informácie

- Zabezpečovať pravidelné odborné vzdelávanie personálu obce, ktorý rieši problematiku nakladania s odpadmi.
- Zabezpečovať stále vykonávanie účelovej osvetu pre obyvateľov na dosiahnutie príslušného efektu pri nakladaní s BRKO

- Zdôrazňovať, že aj v rámci domového kompostovania sa musia dodržiavať predpísané postupy kompostovania
- Zaoberať sa aj problematikou odhaľovania tzv. „Pôvodcu nulového množstva BRKO“,
- Na podporu účinného, efektívneho a environmentálneho nakladania s BRKO zabezpečiť pravidelnú informovanosť voči povinným osobám
- Celonárodná osвета vrátane reklamy v STV, SRO a v tlači
- Pravidelne informovať verejnosť o hospodárení obce s finančnými prostriedkami získanými podľa zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady a podľa zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov so špecifikáciou položiek z oblasti odpadového hospodárstva ako aj so špecifikáciou podávania hlásení,
- Zaviesť povinné verejné prerokovanie účelového použitia príjmov obcí z poplatkov za uloženie odpadu na skládku odpadov, vo väzbe na § 4 ods. 5 zákona č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov, na podporu správneho nakladania s BRKO.
- Prehodnotiť argumentáciu nutnosti zvyšovania „poplatku za uloženie odpadu na skládku odpadov“ súvisiacu s tzv. „kompenzáciou negatívnych stránok skládkovania odpadov“ dotknutým obciam, pretože trvale rastú nároky na kvalitu budovania a prevádzkovania skládok odpadov, ktoré sa budujú tam, kde nedochádza k ohrozovaniu životného prostredia. V danej spojitosti prihliadať aj na to, že obec je aj príjemcom dane za užívanie verejného priestranstva, do ktorej patria aj skládky odpadov podľa § 30 ods. 3 zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady
- Prehodnotiť „narábanie“ s „poplatkom za uloženie odpadu na skládku odpadov“ aj z pohľadu možnosti jeho využitia ako potencionálneho zdroja financovania procesu nakladania s odpadom, t.j. separovaného zberu zložiek KO, vrátane BRKO, v obciach, v ktorých odpad vzniká,
- „Poplatok za uloženie odpadu na skládku odpadov“ stanoviť iba na úrovni primeraného % objemu súčasného poplatku (napr. 10%) a zostatok transformovať do podoby „poplatku za „nevytriedený zvyškový“ zmesový KO“ s tým, že takto vytvorené zdroje by ostali k dispozícii zo zákona „zodpovednému“ za nakladanie s odpadmi, t.j. obci.
- Vyjasniť vzťah medzi základným pojmom „Biologicky rozložiteľný odpad“ a pojmi ako je „odpad živočíšneho pôvodu“ a „vedľajší živočíšny produkt“ vo väzbe na Katalóg odpadov (vyhláška MŽP SR č. 284/2001 Z.z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení vyhlášky MŽP SR č. 409/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 129/2004 Z.z. a rozhodnutia komisie 2000/532/ES + 2001/118/ES + 2001/119/ES + 2001/573/ES) a Nariadenia (ES) č. 1774/2002, ktorým sa stanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa živočíšnych vedľajších produktov určených pre ľudskú spotrebu

7. Rôzne

- Špecifikovať metódy úpravy zvyškového „zmesového komunálneho odpadu“ ukladaného na skládku odpadov
- Zaoberať sa s problematikou mechanicko-biologickej úpravy zmesového KO vo väzbe na Kohézny fond

- Stimulačné nástroje na zlepšenie nakladania s BRKO zavádzať postupne, aby neúmerne vysoké MP za KO a DSO neboli príčinou vzniku tzv. čiernych skládok KO
- Diferenciáciu MP za KO a DSO v spojitosti s domovým kompostovaním riešiť iba v prípade tzv. IBV (individuálnej bytovej výstavby) ale nie v prípade tzv. KBV (komplexnej bytovej výstavby),
- Vzhľadom na to, že nie je možné zabezpečiť potrebnú čistotu vyseparovaných zložiek KO (z hľadiska ich zhodnocovania) riešiť aj otázku dotried'ovania vyseparovaných zložiek KO a u vyseparovaných BRKO aj ich „predúpravu“
- Separovaný zber zložiek KO a nakladanie s nimi je potrebné vykonávať na úrovni VÚC
- Pred stanovením limitu „zmesového komunálneho odpadu“, ktorý by bolo možné ukladať na skládku odpadov je potrebné vykonať dôslednú analýzu a porovnanie údajov z viacerých krajín
- Skúsenosti získané z ekonomiky zvozu zmesového komunálneho odpadu aplikovať pri príprave osobitného zvozu BRKO
- Systém zvozu BRKO rozdeliť na dva systémy – osobitne pre IBV a osobitne pre KBV
- Pozor na novú tendenciu v záhradkárskych osadách, ktorou je prechod k rekreačnému typu záhradky a tak aj minimalizácia spotreby kompostu (oproti pôvodnej funkcii záhradky, ktorou bolo prinášať úžitok zberom úrody)
- Systém nakladania s BRKO je potrebné riešiť v rámci určitého regiónu začleneného do väčšieho celku, aby bolo možné čerpanie podporných fondov EÚ
- Venovať osobitnú pozornosť sídliskovým komunitám z hľadiska nakladania s BRKO
- Budovať regionálne zberné strediská a nie obecné zberné strediská a dôsledne vyžadovať od obcí plnenie povinnosti podľa § 39 ods. 3 písm. b) zákona o odpadoch, podľa potreby zabezpečiť najmenej 2 x do roka zber a prepravu objemných odpadov na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia, oddelene vytriedených odpadov z domácností s obsahom škodlivín a drobných stavebných odpadov.
- Pri zvažovaní zavedenia „dane“ za „zmesový komunálny odpad“ zneškodňovaný na skládkach odpadu (možno aj v spaľovniach odpadu) nad určitý limit, by asi nebolo vhodné použiť celoslovenský priemer na stanovenie limitného množstva zmesového komunálneho odpadu, nakoľko sú veľké rozdiely medzi jednotlivými regiónmi, pričom ešte stále existujú regióny, kde nie každá domácnosť má zbernú nádobu na zmesový komunálny odpad, nakoľko absentuje vymožitelnosť práva a kontrolná funkcia štátnych orgánov a ešte stále sú miesta, na ktorých sa komunálne odpady ukladajú nelegálne, pričom tieto odpady sa neobjavujú v evidencii a v štatistikách,
- Zavedenie systému „pláť koľko vyhodíš“ je opodstatnené iba v rámci IBV, kde je možné priamo identifikovať pôvodcu odpadu, čo nie je reálne v rámci KBV,
- Na podporu účinného, efektívneho a environmentálneho nakladania s BRKO zabezpečiť účinnú kontrolu s možnosťou v prvom kroku upozorniť na porušenie právnych predpisov a navrhnuť opatrenia na nápravu zistených nedostatkov a v druhom kroku s uložením pokuty

